

PROSPECTAREA TURISTICĂ A RELIEFULUI CARSTIC DIN MUNȚII APUSENI

*Prof. CRISTINA CÂMPEAN
Grup Școlar Industrial, Sebeș*

Munții Apuseni sunt caracterizați de existența resurselor turistice naturale și antropice care au determinat evoluția fenomenului turistic. Dintre resursele naturale se remarcă relieful carstic dezvoltat pe calcare triasice și jurasice: chei, peșteri, doline, polii, platouri, sohodoluri, avene.

Introducerea acestor resurse în circuitul turistic poate determina asumarea unui risc turistic dacă nu se cunosc structurile interne ale obiectivelor, caracteristicile lor fizice și chimice, interferențele acestora cu elementele peisajului limitrof. Pentru a evita degradarea obiectivului și pentru a recupera investițiile făcute în amenajarea acestuia, este extrem de importantă prospectarea turistică. În cazul reliefului carstic, prospectarea presupune o studiere atentă, detaliată a formelor de mare atractivitate turistică, respectiv a cheilor și peșterilor.

Cheile, împreună cu alte tipuri de văi de carst, constituie elemente morfologice importante. Exploatarea turistică eficientă a cheilor poate constitui o premisă în dezvoltarea turismului rural în Munții Apuseni. Prospectarea va include elementele atractive: verticalitatea versanților, existența unor cursuri de apă vijelioase, repezișuri sau cascade, respectând etapele următoare:

1. decelarea așezării și poziției în teritoriu și raportul cu formele de relief învecinate;
2. înregistrarea elementelor dimensionale (lungime, lățimea profilului transversal, înălțimea pereților laterali);
3. inventarierea tuturor obiectivelor turistice din perimetrul cheilor (abrupturi, creste, piscuri, peșteri, avene, areale cu plante rare, cum ar fi în cheile Întregaldelor floarea de colț, Cheile Râmețului -peștera Huda lui Păpară). Se menționează funcția lor turistică-drumeție, alpinism, speoturism;
4. depistarea eventualelor procese și areale

cu risc turistic (prăbușiri, deplasarea în masă a grohotișurilor, creșterea nivelului apei la debite mari) și propunerea unor soluții de evitare sau diminuare a influenței negative (fixarea versanților cu vegetație forestieră);

5. definirea tipului și formelor de turism ce urmează a se dezvolta în zona cheilor;
6. amplasarea infrastructurii este dificilă în perimetrul propriu-zis al cheilor datorită îngustimii profilului transversal. Pentru a nu se deteriora peisajul, cel mai indicat sunt conurile de travertin sau fragmentele de terasă, iar cele mai indicate căi de acces sunt potecile.

În Munții Trascăului, principalele chei și defilee incluse în circuitul turistic sunt: cheile Turului, Vălișoarei, Râmețului, Întregaldelor, Găldiței, Ampoitei. În Munții Gilău-Muntele Mare se remarcă Cheile Runcului, Poșaga (cu izbulc intermitent Bujorel), Pociovaliștei. Munții Pădurea Craiului întregesc oferta turistică a cheilor prin Cheile Vidrei, Albioarei, Cuților, Lazurilor.

Peșterile se impun prin geneza și evoluția lor, prin microclimatul specific, prin acustica remarcabilă și prin varietatea speleotemelor. Apar și unele elemente de unicitate, cum ar fi ghețari fosili, lacuri și cascade subterane, fosile paleontologice (*Ursus spaelaeus* - Peștera Urșilor) sau vestigii arheologice. Toate aceste elemente favorizează exploatarea turistică pe durata întregului an.

Prospectarea turistică trebuie efectuată, în prima etapă, de speologi, care vor identifica cu exactitate configurația golului subteran, existența unor obstacole (baraje stalagmitice, mici lacuri de sifon, prăbușiri), care ar putea bloca accesul spre alte galerii. În cazul peșterilor Ghețarul de la Barsa, Scărișoara sau Ghețarul de sub Zgurăști astfel de obstacole au mascat

accesul spre galerii mult mai atractive.

Etapa următoare explorării o constituie cartarea detaliată a sectoarelor, trasându-se viitoarele poteci, amplasarea corpurilor de iluminat sau a platformelor de regrupare. Toate acestea vor evita arealele cu importanță arheologică sau cu formațiuni rare. Este necesară racordarea cartării interiorului cu elementele reliefului de suprafață.., pentru a se observa căile de acces în zonă.

Prospectarea peșterilor cu gheață (Scărișoara, Ghețarul de la Vârtop, Ghețarul de sub Zgurăști, Ghețarul Focul Viu) necesită atenție sporită. Se efectuează măsurători topoclimatice pentru a observa dacă există creșteri ale temperaturii aerului, care ar duce la topirea gheții. Ideal ar fi ca amenajarea turistică să utilizeze tehnici care să atenueze aportul de căldură de la corpul uman, care ar periclita formațiunile de gheață.

Peșterile cu râuri lacuri sau cascade subterane (cum ar fi peșterile cu apă de la Bulz, din Munții Pădurea Craiului) impun prospectarea lacurilor sau râurilor cu debit mare care ar putea să fie amenajate pentru navigația de agrement. Există și în acest caz fenomene de risc turistic de care se ține cont când se amenajează peștera, cum ar fi creșterea bruscă a debitului apei. Se vor efectua măsurători și observații hidrologice pentru a identifica perioadele în care se produc creșteri ale debitului și nivelului apei. Inundațiile ar putea periclita infrastructura, ar putea afecta anumite tronsoane. O peșteră din Munții Bihor, foarte cunoscută - Cetățile Ponorului - este afectată de creșterile de nivel ale Văii Cetăților, împiedicând amenajarea și integrarea ei în circuitul turistic. Urmând exemplul amenajării peșterii Choranche (Franța), creșterile debitului ar putea fi monitorizate prin amplasarea unor mire de-a lungul cursului apei, vizitatorii fiind avertizați dacă nivelul ar depăși un anumit reper, accesul fiind interzis în perioadele cu precipitații bogate.

În cazul unor peșteri cu dimensiuni reduse, cu o înclinare redusă a cavernamentului, cu o singură intrare, exploatarea ar putea fi de natură curativă. Amenajarea propriu-zisă se va face numai în urma efectuării măsurătorilor climatice (temperatură, umiditate, curenți de aer).

La suprafață, prospectarea se continuă și în vecinătatea peșterii, pentru amplasarea infrastructurii, astfel încât să nu afecteze echilibrul natural al peisajului carstic.

Amenajarea și includerea în circuitul turistic a reliefului carstic ar putea relansa, din punct de vedere economic, această regiune defavorizată și demografic, nu doar economic. Există numeroase exemple care atestă atractivitatea reliefului carstic, prin amplasarea unor pensiuni turistice și agroturistice în apropiere. Astfel de geosituri (forme de relief care au dobândit valoare economică datorită exploatarei) sunt Cheile Ampoitei și Pietrele Ampoitei, Colții Trascăului, Ghețarul de la Scărișoara sau Ghețarul de la Vârtop, Padiș-Cetățile Ponorului și altele.

În consecință, prospectarea turistică este importantă și indispensabilă oricărei inițiative de punere în valoare a resurselor carstice atractive.

BIBLIOGRAFIE

1. Cocean, P., Dezsi, Șt.: *Prospectare și geoinformare turistică*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001.
2. Dimen, L.: *Considerații asupra sistemului hidrocarstic Vânătare-Tăul Morii-Huda lui Papară*, Rev. Pangeea, nr.1/1999, Ed. Aeternitas, Alba Iulia.
3. Ludușan, N., *Rezervațiile geologice din muntii Trascăului*, Rev. Pangeea, nr.1/1999, Ed. Aeternitas, Alba Iulia..
4. Petrea, R.: *Turism rural în Munții Apusenii*, Ed. Universității din Oradea, 2004.